

ИНТЕГРАЛИ

Задаци са колоквијума

Драган Ђорић

Садржај

1	Неодређени интеграл	2
2	Одређени интеграл	5
3	Двојни интеграл	7

1 Неодређени интеграл

Колоквијум, 2009

$$1.1 \int \frac{2 \ln^2 x + 5 \ln x + 2}{x(\ln x - 2)(\ln^2 x + 4 \ln x + 8)} dx$$

$$1.2 \int \frac{(9 \cos x - 10 - 3 \cos^2 x) \cdot \sin x}{(\cos x + 2)(\cos^2 x - 4 \cos x + 8)} dx$$

$$1.3 \int \frac{(3 \sin^2 x + 2 \sin x + 11) \cdot \cos x}{(\sin x - 1)(\sin^2 x + 2 \sin x + 5)} dx$$

$$1.4 \int \frac{3e^{3x} - e^{2x} + 4e^x}{(e^x + 1)(e^{2x} - 2e^x + 5)} dx$$

Колоквијум, 2008

$$1.5 \int \frac{3 \sin 2x}{\sin^2 x + 1} dx$$

$$1.6 \int \frac{3 \ln x}{x(\ln^3 x - 1)} dx$$

$$1.7 \int \frac{3 \sin 2x}{\cos^2 x + 1} dx$$

$$1.8 \int \frac{3e^{2x} dx}{e^{3x} - 1}$$

$$1.9 \int \frac{2 \sin^2 x}{1 + 2 \cos^2 x} dx$$

$$1.10 \int \frac{2(e^x + e^{2x})}{e^{4x} - 1} dx$$

$$1.11 \int \frac{1 - \cos 2x}{2 + \cos 2x} dx$$

$$1.12 \int \frac{2(1 + \ln x)}{x(\ln^4 - 1)} dx$$

Колоквијум, 2007

$$1.13 \int \frac{3x^2 - x - 2}{x^3 + 8} dx$$

$$1.14 \int \frac{4x^2 + 3x + 2}{x^3 - 8} dx$$

$$1.15 \int \frac{x^2 - 3x}{(x - 1)(x^2 - 2x + 3)} dx$$

$$1.16 \int \frac{x^2 + 3x}{(x + 1)(x^2 + 2x + 3)} dx$$

$$1.17 \int \frac{3x^2 + 5x}{(x - 1)(x^2 + 2x + 5)} dx$$

$$1.18 \int \frac{3x^2 - 4x + 1}{(x+1)(x^2 - 2x + 5)} dx$$

$$1.19 \int \frac{x^2 + 5x + 1}{(x+2)(x^2 + 2x + 5)} dx$$

$$1.20 \int \frac{-3x - 4}{(x-2)(x^2 - 2x + 5)} dx$$

Колоквијум, 2006

$$1.21 \int \frac{(9 \sin x + 2) \cos x}{\sin^2 x + 6 \sin x + 58} dx$$

$$1.22 \int \frac{(7 \cos x - 3) \sin x}{\cos^2 x + 4 \cos x + 40} dx$$

$$1.23 I = \int \frac{(5e^x + 2)e^x}{e^{2x} - 8e^x + 41} dx$$

$$1.24 \int \frac{(3e^x - 4)e^x}{e^{2x} - 12e^x + 52} dx$$

$$1.25 I = \int \frac{(9e^x + 2)e^x}{e^{2x} + 6e^x + 58} dx$$

$$1.26 I = \int \frac{(\sin x - 5) \cos x}{\sin^2 x + 8 \sin x + 97} dx$$

Колоквијум, 2005

Колоквијум, 2004

$$1.27 \int \frac{\sin 2x - 2 \cos^3 x}{\sin^3 x + 1} dx$$

$$1.28 \int \frac{\ln(1 + \cos x)}{\sin^2 x} dx$$

$$1.29 \int x \cdot \arcsin x dx$$

$$1.30 \int \frac{\sin x dx}{\cos x + \cos^2 x + \cos^3 x}$$

Колоквијум, 2003

$$1.31 \int \frac{(1 + \sin x) \cos x}{(1 + \cos x) \sin x} dx$$

$$1.32 \int \frac{\sin x dx}{\sin^3 x + \cos^3 x}$$

$$1.33 \int \frac{\cos x dx}{\sin^3 x - \cos^3 x}$$

Колоквијум, 2002

$$1.34 \int \frac{1 + \ln x}{1 + (x \ln x)^3} dx$$

$$1.35 \int \frac{dx}{(\operatorname{tg} x - 1)^2}$$

1.36 Одредити везу између I_n и I_{n-2} , ($n \in \mathbb{N}$, $n > 2$) ако је

$$I_n = \int \arcsin^n x \, dx.$$

$$1.37 \int \frac{dx}{4 + \operatorname{tg} x + 4 \operatorname{ctg} x}$$

Колоквијум, 2001

$$1.38 \int \arcsin x \cdot \arccos x \, dx$$

$$1.39 \int \frac{x e^{3x^2/2}}{(e^{x^2} + 1)^2} dx$$

$$1.40 \int \frac{x^2 dx}{\sqrt{-x^2 + 4x - 3}}$$

$$1.41 \int \frac{\sin x (1 - \cos x)}{\cos x (1 + \cos^2 x)} dx$$

Колоквијум, 2000

$$1.42 \int \frac{x \ln(x + \sqrt{x^2 + 1})}{\sqrt{x^2 + 1}} dx$$

$$1.43 \int \frac{dx}{\sin^4 x + \cos^4 x + 1}$$

$$1.44 \int \frac{x \ln(x + \sqrt{x^2 + 1})}{\sqrt{x^2 + 1}} dx$$

Колоквијум, 1999

Колоквијум није одржан због бомбардовања Југославије од стране НАТО пакта.

Колоквијум, 1998

$$1.45 \int \frac{dx}{\sin^4 x + \cos^4 x}$$

$$1.46 \int \frac{x \ln x}{(x^2 - 1)^{3/2}} dx$$

$$1.47 \int x \sin \sqrt{x} \, dx$$

Колоквијум, 1997

Колоквијум, 1996

$$1.48 \int \frac{\sqrt{\sin x}}{\cos x} dx$$

$$1.49 \int \frac{5e^x}{e^{4x} - 3e^{2x} - 4} dx$$

Колоквијум, 1995

1.50 $\int \frac{\arctan x}{x^2(1+x^2)} dx$

1.51 $\int \frac{x^2 \arctan x}{1+x^2} dx$

Колоквијум, 1994

Колоквијум, 1993

Колоквијум, 1992

2 Одређени интеграл

Колоквијум, 2009

2.1 Израчунати запремину тела које настаје ротацијом око x -осе фигуре ограничене линијама $y = \sqrt{\sqrt{x} \cdot \sin \sqrt{x}}$, $y = 0$ за $0 \leq x \leq \pi^2/4$.

2.2 Израчунати површину површи настале ротацијом око x -осе криве $y = \ln x - \frac{x^2}{8}$ за $\sqrt{e} \leq x \leq e$.

2.3 Израчунати запремину тела које настаје ротацијом око x -осе фигуре ограничене линијама $y = \sqrt{\sqrt{x} \cdot e^{\sqrt{x}}}$, $y = 0$ за $0 \leq x \leq 1$.

2.4 Израчунати површину површи настале ротацијом око x -осе криве $y = x^2 - \frac{\ln x}{8}$ за $\sqrt{e} \leq x \leq e$.

Колоквијум, 2008

2.5 Израчунати површину фигуре ограничене кривом $y = \frac{1}{\sqrt{x^2 + 2x + 2}}$ и правама $y = 1$ и $x = 0$.

2.6 Израчунати запремину тела које настаје ротацијом око x -осе фигуре ограничене кривом $y = \sqrt{x} \cos x$ и правама $y = 0$, $x = \pi/4$ и $x = 3\pi/4$.

2.7 Израчунати запремину тела које настаје ротацијом око x -осе фигуре ограничене кривом $y = \sqrt{\ln(x + \sqrt{x^2 + 1})}$ и правама $y = 0$, $x = 0$ и $x = 2$.

2.8 Израчунати површину фигуре ограничене кривом $y = \frac{1}{\sqrt{x^2 - 2x + 2}}$ и правама $y = 1$ и $x = 0$.

2.9 Израчунати површину површи настале ротацијом око x -осе криве $x = 1 + \left(\frac{y-1}{2}\right)^2$ за $0 \leq y \leq 1$.

2.10 Израчунати дужину лука криве задате са $x = t^2 \sin t$, $y = t^2 \cos t$ за $0 \leq t \leq \sqrt{5}$.

2.11 Израчунати дужину лука криве $y = 2 \ln(x + \sqrt{x^2 - 4})$ за $2\sqrt{5} \leq x \leq 2\sqrt{10}$.

2.12 Израчунати површину површи настале ротацијом око y -осе криве $y = 1 + \left(\frac{x-1}{2}\right)^2$ за $0 \leq x \leq 1$.

Колоквијум, 2007

2.13 Израчунати запремину тела које настаје ротацијом око x -осе фигуре ограничене кривом $y = \frac{1}{2}(\cot x - \tan x)$ и правама $y = 0$, $x = \pi/6$ и $x = \pi/4$.

2.14 Израчунати површину површи настале ротацијом око x -осе криве $y = \frac{1}{2}(e^x + e^{-x})$ за $-2 \leq x \leq 2$.

2.15 Израчунати дужину лука криве $y = \ln(1 - x^2)$ за $-1/2 \leq x \leq 1/2$.

2.16 Израчунати дужину лука криве задате са $x = a \cos^3 t$, $y = a \sin^3 t$ за $0 \leq t \leq \pi/2$ и $a > 0$.

2.17 Израчунати запремину тела које настаје ротацијом око x -осе фигуре ограничене кривом $y = \ln x$ и правама $y = 0$, $x = 2$ и $x = 5$.

2.18 Израчунати површину површи настале ротацијом око x -осе криве $y^2 = 4 + x$ за $-4 \leq x \leq 2$.

2.19 Израчунати дужину лука криве $y = \ln x$ за $\sqrt{3} \leq x \leq \sqrt{8}$.

2.20 Израчунати дужину лука криве задате са $x = (t^2 - 2) \sin t + 2t \cos t$, $y = (t^2 - 2) \cos t - 2t \sin t$ за $0 \leq t \leq \pi$.

Колоквијум, 2006

2.21 Израчунати дужину лука криве $y = \sqrt{x^2 - 48} + 4\sqrt{6} \ln(x + \sqrt{x^2 - 48})$ за $7 \leq x \leq 8$.

2.22 Израчунати запремину тела које настаје ротацијом око x -осе фигуре ограничене кривом $y = x \sqrt{\ln \frac{1+2x}{1-x}}$ и правама $y = 0$, $x = 0$ и $x = 1/2$.

2.23 Израчунати површину фигуре ограничене линијама $y = \frac{e^x + 1}{e^{2x} + 1}$, $x = 0$, $x = \ln 2$ и $y = 0$.

2.24 Израчунати површину фигуре ограничене линијама $y = \frac{\sin x \cdot \ln(\cos x)}{(\cos x + 1)^2}$, $x = 0$, $x = \frac{\pi}{3}$ и $y = 0$.

Колоквијум, 2005

Колоквијум, 2004

2.25 Израчунати запремину тела које настаје ротацијом око y -осе конвексне фигуре ограничене линијама $x^2 + y^2 = x$ и $x^2 + y^2 = y$.

2.26 Израчунати дужину лука криве $y = \sqrt{x^2 - 24} + 4\sqrt{3} \ln(x + \sqrt{x^2 - 24})$ за $5 \leq x \leq 7$.

2.27 Израчунати површину фигуре ограничене кривом $y = \frac{1}{\sqrt{10x - x^2 - 21}}$ и правама $x = 4$, $x = 6$, $y = 0$.

Колоквијум, 2003

2.28 Израчунати запремину тела које настаје ротацијом око x -осе фигуре ограничене кривом $y = x \operatorname{arctg} \cos x$ и правом $y = 0$.

2.29 Израчунати запремину тела које настаје ротацијом око x -осе фигуре ограничене кривом $y = \sqrt{x} \cos x$ и правама $x = \frac{\pi}{2}$ и $y = 0$.

2.30 Израчунати дужину лука криве $y = \sqrt{x^2 - 48} + 4\sqrt{6} \ln(x + \sqrt{x^2 - 48})$ за $7 \leq x \leq 8$.

Колоквијум, 2002

2.31 Израчунати дужину лука криве дате са $x(t) = 2\sqrt{2}\sqrt{1-t^2}$, $y(t) = t\sqrt{1-t^2}$ за $0 \leq t \leq 1$.

2.32 Израчунати запремину тела које настаје ротацијом око x -осе фигуре ограничене кривом $y = \ln(x + \sqrt{x^2 + 1})$ и правама $y = 0$ и $x = 1$.

2.33
$$\int_0^{\pi/2} \frac{\sin^3 x dx}{\sin^3 x + \cos^3 x}$$

Колоквијум, 2001

2.34 Израчунати запремину тела које настаје ротацијом око x -осе фигуре ограничене кривом $y = \frac{2x}{x^2 - 1}$ и правама $y = 0$, $x = 2$ и $x = 3$.

2.35
$$\int_{-1}^1 \frac{e^x dx}{(e^x + 1)(x^2 + 1)}$$

2.36 Нека је $I_n = \int_0^1 x^2 \ln^n x dx$. Одредити најпре везу између I_n и I_{n-1} , а затим израчунати I_n .

Колоквијум, 2000

Колоквијум, 1999

Колоквијум није одржан због бомбардовања Југославије од стране НАТО пакта.

Колоквијум, 1998

Колоквијум, 1997

Колоквијум, 1996

Колоквијум, 1995

Колоквијум, 1994

Колоквијум, 1993

Колоквијум, 1992

3 Двојни интеграл

Колоквијум, 2009

3.1
$$\iint_{\mathcal{D}} ye^{\frac{x}{\sqrt{x^2+y^2}}}, \quad \mathcal{D} = \{(x, y) \mid 1 \leq x^2 + y^2 \leq 16, x \geq 0, y \geq 0\}$$

3.2
$$\iint_{\mathcal{D}} (3x + y) \cos(\pi(x - 3y)) dx dy, \quad \mathcal{D} - \text{паралелограм ограничен правама: } y = -3x + 3, \\ y = -3x + 1, y = \frac{x}{3}, y = \frac{x}{3} - \frac{1}{12}.$$

3.3 $\iint_{\mathcal{D}} \arcsin \frac{y}{\sqrt{x^2 + y^2}} dx dy, \quad \mathcal{D} = \{(x, y) : x^2 + y^2 \leq 16, -y \leq x \leq y\}$

3.4 $\iint_{\mathcal{D}} (x-2y) \sin(\pi(2x+y)) dx dy, \quad \mathcal{D}$ - паралелограм ограничен правама: $y = \frac{x}{2} + 2, y = \frac{x}{2} + 3,$
 $y = -2x, y = -2x + \frac{1}{2}.$

Колоквијум, 2008

3.5 $\iint_{\mathcal{D}} (x^2 - y^2 - 2xy) dx dy, \quad \mathcal{D} = \{(x, y) : x^2 + y^2 \leq 4, x \geq 0, y \geq 0, x \leq y\}$

3.6 $\iint_{\mathcal{D}} x e^{y/2-x} dx dy, \quad \mathcal{D}$ - паралелограм ограничен правама: $y = 2x-1, y = 2x+3, y = -\frac{x}{2}-3,$
 $y = -\frac{x}{2} + 1.$

3.7 $\iint_{\mathcal{D}} x \sin(3x - y) dx dy, \quad \mathcal{D}$ - паралелограм ограничен правама: $y = 3x, y = 3x - \frac{\pi}{2}, y = -x - 1, y = -x + 3.$

3.8 $\iint_{\mathcal{D}} (x^2 - y^2 + 2xy) dx dy, \quad \mathcal{D} = \{(x, y) : x^2 + y^2 \leq 9, x \geq 0, y \geq 0, x \leq y\}$

3.9 $\iint_{\mathcal{D}} (x+y)^2 e^{x^2-y^2} dx dy, \quad \mathcal{D}$ - паралелограм ограничен правама: $y = x, y = x+1, y = -x-1,$
 $y = -x + 1.$

3.10 $\iint_{\mathcal{D}} \frac{x^2 y}{\sqrt{x^2 + y^2}} dx dy, \quad \mathcal{D} = \{(x, y) : 1 \leq x^2 + y^2 \leq 4, x \leq 0, y \geq 0\}$

3.11 $\iint_{\mathcal{D}} \frac{xy^2}{\sqrt{x^2 + y^2}} dx dy, \quad \mathcal{D} = \{(x, y) : 4 \leq x^2 + y^2 \leq 9, x \geq 0, y \leq 0\}$

3.12 $\iint_{\mathcal{D}} (y-x)^2 \cos(x^2 - y^2) dx dy, \quad \mathcal{D}$ - паралелограм ограничен правама: $y = x, y = x + \frac{\pi}{2},$
 $y = -x - 1, y = -x + 1.$

Колоквијум, 2007

3.13 $\iint_{\mathcal{D}} (x-y) \sin(x+y) dx dy, \quad \mathcal{D}$ - паралелограм ограничен правама: $y = -x, y = -x + \frac{\pi}{2},$
 $y = 3x + 1, y = 3x + 5.$

3.14 $\iint_{\mathcal{D}} \sin \sqrt{x^2 + y^2} dx dy, \quad \mathcal{D} = \{(x, y) : 4 \leq x^2 + y^2 \leq \frac{\pi^2}{4}, x \geq 0, y \leq 0\}$

3.15 $\iint_{\mathcal{D}} (x^2 + y^2) dx dy, \quad \mathcal{D}$ - паралелограм са теменима $A(-1, 1), B(1, -1), C(2, 2)$ и $D(0, 4).$

3.16 $\iint_{\mathcal{D}} \sqrt{x^2 + y^2} dx dy, \quad \mathcal{D} = \{(x, y) : x^2 + y^2 \leq 3y\}$

3.17 $\iint_{\mathcal{D}} (y^2 - x^2) dx dy, \quad \mathcal{D}$ - паралелограм са теменима $A(-1, 2), B(1, -2), C(2, -1)$ и $D(0, 3).$

3.18 $\iint_{\mathcal{D}} \cos \sqrt{x^2 + y^2} dx dy, \quad \mathcal{D} = \{(x, y) : x^2 + y^2 \leq \frac{\pi^2}{4}, x \leq 0, y \geq 0\}$

3.19 $\iint_{\mathcal{D}} (x+y) \cos(x-y) dx dy$, $\mathcal{D}$ - паралелограм ограничен правама: $y = x$, $y = x + \frac{\pi}{2}$, $y = -2x + 1$, $y = -2x + 4$.

3.20 $\iint_{\mathcal{D}} \sqrt{x^2 + y^2} dx dy$, $\mathcal{D} = \{(x, y) : x^2 + y^2 \leq 4y\}$

Колоквијум, 2006

3.21 $\iint_{\mathcal{D}} \ln x^2 + y^2 dx dy$, $\mathcal{D} = \{(x, y) : e^2 \leq x^2 + y^2 \leq e^4\}$

3.22 $\iint_{\mathcal{D}} \frac{25x dx dy}{(y+3x-3)(y-2x-4)}$, $\mathcal{D}$ - паралелограм ограничен правама: $y = 2x + 5$, $y = -3x + 4$, $y = 2x + 9$, $y = -3x + 8$.

3.23 $\iint_{\mathcal{D}} \frac{\arctan \sqrt{x^2 + y^2}}{\sqrt{x^2 + y^2}} dx dy$, $\mathcal{D} = \{(x, y) : \frac{1}{3} \leq x^2 + y^2 \leq 3\}$

3.24 $\iint_{\mathcal{D}} \frac{64x dx dy}{(y+3x-3)(y-2x-4)}$, $\mathcal{D}$ - паралелограм ограничен правама: $y = 3x + 2$, $y = -5x + 5$, $y = 3x + 5$, $y = -5x + 8$.

Колоквијум, 2005

Колоквијум, 2004

3.25 Израчунати $\iint_{\mathcal{D}} (x^2 - y^2) e^{x+y} dx dy$ ако је $\mathcal{D}$ паралелограм одређен правама $y = -x - 1$, $y = -x + 3$, $y = x + 2$ и $y = x - 4$.

3.26 Израчунати запремину тела ограниченог параболоидом $2z = 4 - x^2 - y^2$, равни $z = 0$ и цилиндром $x^2 + y^2 - 2x = 0$ (унутар цилиндра).

3.27 Израчунати запремину тела ограниченог параболоидом $x^2 + y^2 = 2z$ и конусом $4(x^2 + y^2) = (z + 2)^2$.

3.28 Израчунати $\iint_{\mathcal{D}} \frac{dx dy}{(x^2 + y^2)^2}$ ако је $\mathcal{D}$ област ограничена кривим линијама $x^2 + y^2 = 4x$, $x^2 + y^2 = 8x$, $y = 0$ и $y = x$.

Колоквијум, 2003

3.29 Израчунати $\iint_{\mathcal{D}} x y dx dy$ ако је $\mathcal{D}$ паралелограм одређен правама $y = 2x - 1$, $y = 2x + 1$, $y = \frac{x}{2} + 1$ и $y = \frac{x}{2} + 3$.

3.30 Израчунати запремину тела ограниченог површима: $x^2 + y^2 = 2x$, $z = 2x + y$ и $z = 0$ за $y \geq 0$.

3.31 Израчунати запремину тела ограниченог површима: $x^2 + y^2 = 2y$, $z = x + 2y$ и $z = 0$ за $x \geq 0$.

Колоквијум, 2002

3.32 Израчунати запремину тела ограниченог сфером $x^2 + y^2 + z^2 = r^2$ и цилиндром $x^2 + y^2 = rx$ ($z \geq 0$, $r > 0$).

3.33 $\iint_{\mathcal{D}} x \cdot \sin |y - x^2| dx dy, \quad \mathcal{D} = \{(x, y) : 0 \leq x \leq \sqrt{\frac{\pi}{2}}\}$

3.34 $\iint_{\mathcal{D}} (x^2 + y^2 + 2y) dx dy, \quad \mathcal{D} = \{(x, y) : x^2 + y^2 \leq 1, x^2 - y \leq 1\}$

3.35 Израчунати запремину тела ограниченог површима: $x^2 + y^2 = 2(x + y)$, $z = x^2 + y^2$ и $z = 0$.

Колоквијум, 2001

3.36 $\iint_{\mathcal{D}} \frac{x dx dy}{x^2 + y^2}, \quad \mathcal{D}$ - област ограничена линијама $x^2 = 2y$ и $x^2 + y^2 = 8$ за $x \geq 0$ и $y \geq 0$.

3.37 Израчунати запремину тела ограниченог површима: $x^2 + y^2 - 2x = 0$, $2z = x^2 + y^2$ и $z = 0$.

3.38 Израчунати површину фигуре ограничене линијама $xy = \frac{a^2}{2}$, $xy = 2a^2$, $y = \frac{x}{2}$ и $y = 2x$ за $a > 0$.

3.39 Израчунати запремину тела ограниченог површима: $x^2 + y^2 - 2x = 0$, $2z = 4 - x^2 - y^2$ и $z = 0$ (унутар цилиндра).

Колоквијум, 2000

3.40 $\iint_{\mathcal{D}} \frac{xy dx dy}{\sqrt{9x^2 + 4y^2}}, \quad \mathcal{D} = \left\{ (x, y) : \frac{x^2}{4} + \frac{y^2}{9} = 1, x \geq 0, y \geq 0 \right\}$.

3.41 Израчунати површину ограничену линијама

$$x^2 + y^2 = 2ax, \quad x^2 + y^2 = 2bx, \quad y = x, \quad y = 0, \quad (0 < a < b).$$

Колоквијум, 1999

Колоквијум није одржан због бомбардовања Југославије од стране НАТО пакта.

Колоквијум, 1998

Колоквијум, 1997

Колоквијум, 1996

Колоквијум, 1995

Колоквијум, 1994

Колоквијум, 1993

Колоквијум, 1992

Упутства и резултати

1.1 Сменом $\ln x = t$ имамо $I = \int \frac{2t^2 + 5t + 2}{(t-2)(t^2 + 4t + 8)} dt$

$$\frac{2t^2 + 5t + 2}{(t-2)(t^2 + 4t + 8)} = \frac{A}{t-2} + \frac{Bt + C}{t^2 + 4t + 8} = \frac{1}{t+2} + \frac{t+3}{t^2 + 4t + 8}$$

$$\begin{aligned} I &= \int \frac{dt}{t-2} + \int \frac{t+2+1}{t^2 + 4t + 8} dt \\ &= \ln|t-2| + \frac{1}{2} \int \frac{d(t^2 + 4t + 8)}{t^2 + 4t + 8} + \int \frac{dt}{(t+2)^2 + 2^2} \\ &= \ln|t-2| + \frac{1}{2} \ln(t^2 + 4t + 8) + \frac{1}{2} \arctan \frac{t+2}{2} + C \\ &= \ln|\ln x - 2| + \frac{1}{2} \ln(\ln^2 x + 4 \ln x + 8) + \frac{1}{2} \arctan \left(\frac{\ln x + 2}{2} \right) + C \end{aligned}$$

1.2 Сменом $\cos x = t$ добијамо $I = \int \frac{3t^2 - 9t + 10}{(t+2)(t^2 - 4t + 8)} dt$

$$\frac{3t^2 - 9t + 10}{(t+2)(t^2 - 4t + 8)} = \frac{A}{t+2} + \frac{Bt + C}{t^2 - 4t + 8} = \frac{2}{t+2} + \frac{t-3}{t^2 - 4t + 8}$$

$$\begin{aligned} I &= \int \frac{2dt}{t+2} + \int \frac{t-2-1}{t^2 - 4t + 8} dt \\ &= 2 \ln|t+2| + \frac{1}{2} \int \frac{d(t^2 - 4t + 8)}{t^2 - 4t + 8} - \int \frac{dt}{(t-2)^2 + 2^2} \\ &= 2 \ln|t+2| + \frac{1}{2} \ln(t^2 - 4t + 8) - \frac{1}{2} \arctan \frac{t-2}{2} + C \\ &= 2 \ln|\cos x + 2| + \frac{1}{2} \ln(\cos^2 x - 4 \cos x + 8) - \frac{1}{2} \arctan \left(\frac{\cos x - 2}{2} \right) + C \end{aligned}$$

1.3 Сменом $\sin x = t$ имамо $I = \int \frac{3t^2 + 2t + 11}{(t-1)(t^2 + 2t + 5)} dt$

$$\frac{3t^2 + 2t + 11}{(t-1)(t^2 + 2t + 5)} = \frac{A}{t-1} + \frac{Bt + C}{t^2 + 2t + 5} = \frac{2}{t-1} + \frac{t-1}{t^2 + 2t + 5}$$

$$\begin{aligned} I &= \int \frac{2dt}{t-1} + \int \frac{t+1-2}{t^2 + 2t + 5} dt \\ &= 2 \ln|t-1| + \frac{1}{2} \int \frac{d(t^2 + 2t + 5)}{t^2 + 2t + 5} - 2 \int \frac{dt}{(t+1)^2 + 2^2} \\ &= 2 \ln|t-1| + \frac{1}{2} \ln(t^2 + 2t + 5) - \arctan \frac{t+1}{2} + C \\ &= 2 \ln|\sin x - 1| + \frac{1}{2} \ln(\sin^2 x + 2 \sin x + 5) - \arctan \left(\frac{\sin x + 1}{2} \right) + C \end{aligned}$$

1.4 Сменом $e^x = t$ добијамо $I = \int \frac{3t^2 - t + 4}{(t+1)(t^2 - 2t + 5)} dt$

$$\frac{3t^2 - t + 4}{(t+1)(t^2 - 2t + 5)} = \frac{A}{t+1} + \frac{Bt + C}{t^2 - 2t + 5} = \frac{1}{t+1} + \frac{2t-1}{t^2 - 2t + 5}$$

$$I = \ln|t+1| + \ln(t^2 - 2t + 5) + \frac{1}{2} \arctan \frac{t-1}{2} + C$$

$$I = \ln(e^x + 1) + \ln(e^{2x} - 2e^x + 5) + \frac{1}{2} \arctan \frac{e^x - 1}{2} + C$$

1.6 Сменом $\cos x = t$ имамо

$$I = 6 \int \frac{\sin x \cos x}{\cos^3 x + 1} dx = -6 \int \frac{tdt}{t^3 + 1} = -6J.$$

Из једнакости

$$\frac{t}{t^3 + 1} = \frac{A}{t + 1} + \frac{Bt + C}{t^2 - t + 1}$$

следи

$$t = A(t^2 - t + 1) + (Bt + C)(t + 1).$$

За $t = -1$ је $-1 = 3A$, па је $A = -1/3$.

За $t = 0$ је $0 = A + C$, па је $C = 1/3$.

За $t = 1$ је $1 = -1/3 + (B + 1/3) \cdot 2$, па је $B = 1/3$.

$$\begin{aligned} J &= -\frac{1}{3} \int \frac{dt}{t + 1} + \frac{1}{3} \int \frac{t + 1}{t^2 - t + 1} dt \\ &= -\frac{1}{3} \ln |t + 1| + \frac{1}{3} \cdot \frac{1}{2} \int \frac{2t - 1}{t^2 - t + 1} dt + \frac{1}{3} \cdot \frac{3}{2} \int \frac{dt}{t^2 - t + 1} \\ &= -\frac{1}{3} \ln |t + 1| + \frac{1}{6} \ln(t^2 - t + 1) + \frac{1}{2} \int \frac{dt}{(t - 1/2)^2 + (\sqrt{3}/2)^2} \\ &= -\frac{1}{3} \ln |t + 1| + \frac{1}{6} \ln(t^2 - t + 1) + \frac{1}{\sqrt{3}} \arctan \frac{t - 1/2}{\sqrt{3}/2} + C. \end{aligned}$$

Према томе,

$$\begin{aligned} I &= 2 \ln |\cos x + 1| - \ln(\cos^2 x - \cos x + 1) - \frac{6}{\sqrt{3}} \arctan \frac{2 \cos x - 1}{\sqrt{3}} + C \\ &= \ln \frac{(\cos x + 1)^2}{\cos^2 x - \cos x + 1} - 2\sqrt{3} \arctan \frac{2 \cos x - 1}{\sqrt{3}} + C. \end{aligned}$$

1.9 Ако је $\tan x = t$, тада је $\sin x = \frac{t}{\sqrt{1 + t^2}}$, $\cos x = \frac{1}{\sqrt{1 + t^2}}$, $dx = \frac{dt}{1 + t^2}$. Заменом ових израза у датом интегралу добијамо $I = 2 \int \frac{t^2 dt}{(t^2 + 1)(t^2 + 3)}$.

Из једнакости

$$\frac{t^2}{(t^2 + 1)(t^2 + 3)} = \frac{At + B}{t^2 + 1} + \frac{Ct + D}{t^2 + 3}$$

следи

$$t^2 = (At + B)(t^2 + 3) + (Ct + D)(t^2 + 1).$$

За $t = i$ је $-1 = (Ai + B) \cdot 2$, па је $A = 0$ и $B = -1/2$.

За $t = \sqrt{3}i$ је $-3 = (C\sqrt{3}i + D) \cdot (-2)$, па је $C = 0$ и $D = 3/2$.

Према томе,

$$\begin{aligned} I &= - \int \frac{dt}{t^2 + 1} + 3 \int \frac{dt}{t^2 + \sqrt{3}^2} \\ &= - \arctan t + \frac{3}{\sqrt{3}} \arctan \frac{t}{\sqrt{3}} + C \\ &= - \arctan(\tan x) + \sqrt{3} \arctan \frac{\tan x}{\sqrt{3}} + C \\ &= x + \sqrt{3} \arctan \frac{\tan x}{\sqrt{3}} + C. \end{aligned}$$

1.14 Из једнакости

$$\frac{4x^2 + 3x + 2}{x^3 - 8} = \frac{A}{x - 2} + \frac{Bx + C}{x^2 + 2x + 4}$$

добијамо $A = B = 2$ и $C = 3$.

$$\begin{aligned} I &= 2 \int \frac{dx}{x - 2} + \int \frac{2x + 2}{x^2 + 2x + 4} dx + \int \frac{dx}{x^2 + 2x + 4} \\ &= 2 \ln|x - 2| + \ln(x^2 + 2x + 4) + \frac{1}{\sqrt{3}} \arctan \frac{x + 1}{\sqrt{3}} + C. \end{aligned}$$

1.30 Сменом $\cos x = t$ имамо $I = - \int \frac{dt}{t + t^2 + t^3}$

$$\frac{1}{t(1 + t + t^2)} = \frac{A}{t} + \frac{Bt + C}{1 + t + t^2} = \frac{1}{t} - \frac{t + 1}{1 + t + t^2}$$

$$\begin{aligned} I &= - \int \frac{dt}{t} + \int \frac{t + 1}{t^2 + t + 1} dt \\ &= - \ln|t| + \frac{1}{2} \int \frac{d(t^2 + t + 1)}{t^2 + t + 1} + \frac{1}{2} \int \frac{dt}{(t + 1/2)^2 + (\sqrt{3}/2)^2} \\ &= - \ln|t| + \frac{1}{2} \ln(t^2 + t + 1) + \frac{1}{\sqrt{3}} \arctan \frac{t + 1/2}{\sqrt{3}/2} + C \\ &= - \ln|\cos x| + \frac{1}{2} \ln(\cos^2 x + \cos x + 1) + \frac{1}{\sqrt{3}} \arctan \frac{2 \cos x + 1}{\sqrt{3}} + C. \end{aligned}$$

1.32 Сменом $\cot x = t$ имамо

$$I = \int \frac{\sin x dx}{\sin^3 x + \cos^3 x} = \int \frac{1}{1 + \cot^3 x} \cdot \frac{dx}{\sin^2 x} = - \int \frac{dt}{1 + t^3}.$$

$$\begin{aligned} \frac{1}{1 + t^3} &= \frac{A}{1 + t} + \frac{Bt + C}{t^2 - t + 1} \\ &= \frac{1}{3} \cdot \frac{1}{1 + t} + \frac{1}{3} \int \frac{2 - t}{t^2 - t + 1} dt \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} I &= - \frac{1}{3} \int \frac{dt}{1 + t} + \frac{1}{3} \int \frac{t - 2}{t^2 - t + 1} dt \\ &= - \frac{1}{3} \ln|1 + t| + \frac{1}{6} \int \frac{2t - 4}{t^2 - t + 1} dt \\ &= - \frac{1}{3} \ln|t + 1| + \frac{1}{6} \int \frac{2t - 1}{t^2 - t + 1} dt - \frac{1}{6} \int \frac{3dt}{t^2 - t + 1} \\ &= - \frac{1}{3} \ln|t + 1| + \frac{1}{6} \ln(t^2 - t + 1) - \frac{1}{2} \int \frac{dt}{t^2 - t + 1} \\ &= - \frac{1}{3} \ln|t + 1| + \frac{1}{6} \ln(t^2 - t + 1) - \frac{1}{2} \int \frac{dt}{(t - 1/2)^2 + (\sqrt{3}/2)^2} \\ &= - \frac{1}{3} \ln|t + 1| + \frac{1}{6} \ln(t^2 - t + 1) - \frac{1}{2} \cdot \frac{2}{\sqrt{3}} \arctan \frac{t - 1/2}{\sqrt{3}/2} + C \\ &= - \frac{1}{3} \ln|t + 1| + \frac{1}{6} \ln(t^2 - t + 1) - \frac{1}{\sqrt{3}} \arctan \frac{2t - 1}{\sqrt{3}} + C \\ &= - \frac{1}{3} \ln|\cot x + 1| + \frac{1}{6} \ln(\cot^2 x - \cot x + 1) - \frac{1}{\sqrt{3}} \arctan \frac{2 \cot x - 1}{\sqrt{3}} + C \end{aligned}$$

Напомена. Ако се уведе смена $\tan x = t$, онда је $I = \int \frac{t dt}{1+t^3}$ и

$$\frac{t}{1+t^3} = \frac{A}{1+t} + \frac{Bt+C}{t^2-t+1}, \quad A = -\frac{1}{3}, \quad B = C = \frac{1}{3}.$$

1.34 Сменом $x \ln x = t$ имамо да је $I = \int \frac{dt}{1+t^3}$.

1.36 Парцијалном интеграцијом са $u = \arcsin^n x$ и $dx = dv$ добијамо

$$I_n = x \arcsin^n x - n \int \frac{x \arcsin^{n-1} x}{\sqrt{1-x^2}} dx = x \arcsin^n x - n \cdot J.$$

Ако на интеграл J такође применимо парцијалну интеграцију са $u = \arcsin^{n-1} x$ и $dv = \frac{xdx}{\sqrt{1-x^2}}$ добијамо

$$I_n = x \arcsin^n x + n \sqrt{1-x^2} \arcsin^{n-1} x - n(n-1)I_{n-2}.$$

1.41 Сменом $\cos x = t$ имамо

$$I = \int \frac{t-1}{t(1+t^2)} dt = \int \frac{t dt}{t(1+t^2)} - \int \frac{1+t^2-t^2}{t(1+t^2)} dt.$$

Дакле,

$$\begin{aligned} I &= \int \frac{dt}{1+t^2} - \int \frac{dt}{t} + \frac{1}{2} \int \frac{2t dt}{1+t^2} \\ &= \arctan t - \ln |t| + \frac{1}{2} \ln(1+t^2) + C \\ &= \arctan(\cos x) - \ln |\cos x| + \frac{1}{2} \ln(1+\cos^2 x) + C. \end{aligned}$$

1.43 Користећи идентитете $\sin^4 \alpha + \cos^4 \alpha = 1 - 2 \sin^2 \alpha \cos^2 \alpha$ и $4 \sin^2 \alpha \cos^2 \alpha = \sin^2 2\alpha$, под-интегрална функција се трансформише у $\frac{1}{(2-\sin 2x)(2+\sin 2x)}$, па је

$$I = 2 \int \frac{dx}{(2-\sin 2x)(2+\sin 2x)}.$$

Ако је $t = \tan x$, онда је $\sin 2x = \frac{2t}{1+t^2}$, $dx = \frac{dt}{1+t^2}$, па је

$$I = \frac{1}{2} \int \frac{(t^2+1)dt}{(t^2+t+1)(t^2-t+1)}.$$

Из разлагања

$$\frac{t^2+1}{(t^2+t+1)(t^2-t+1)} = \frac{At+B}{t^2+t+1} + \frac{Ct+D}{t^2-t+1}$$

добијамо да је $B = D = \frac{1}{2}$, $A = C = 0$, па је $I = \frac{1}{4}(I_1 + I_2)$, где је

$$I_1 = \int \frac{dt}{t^2+t+1}, \quad I_2 = \int \frac{dt}{t^2-t+1}.$$

Даље је

$$I_1 = \int \frac{dt}{(t+1/2)^2 + 3/4} = \frac{2}{\sqrt{3}} \arctan \frac{2t+1}{\sqrt{3}} + C_1,$$

$$I_2 = \frac{2}{\sqrt{3}} \arctan \frac{2t-1}{\sqrt{3}} + C_2,$$

па је

$$I = \frac{1}{2\sqrt{3}} \left(\arctan \frac{2t+1}{\sqrt{3}} + \arctan \frac{2t-1}{\sqrt{3}} \right) + C = \frac{1}{2\sqrt{3}} \arctan \frac{\sqrt{3}t}{1-t^2} + C,$$

где је $t = \tan x$.

Примедба: У сређивању резултата коришћена је формула

$$\arctan x + \arctan y = \arctan \frac{x+y}{1-xy}.$$

1.44 Применом методе парцијалне интеграције, за

$$u = \ln(x + \sqrt{x^2 + 1}), \quad dv = \frac{xdx}{\sqrt{x^2 + 1}},$$

добија се

$$I = \sqrt{x^2 + 1} \ln(x + \sqrt{x^2 + 1}) - \int dx = \sqrt{x^2 + 1} \ln(x + \sqrt{x^2 + 1}) - x + C.$$

1.47 Дати интеграл се сменом $x = t^2$ своди на интеграл $\int 2t^3 \sin t dt$. После једне парцијалне интеграције, узимајући да је $u = t^3$, $dv = \sin t dt$, добија се

$$I = -2t^3 \cos t + 6I_1, \quad \text{где је } I_1 = \int t^2 \cos t dt$$

После две парцијалне интеграције се добија

$$I_1 = t^2 \sin t + 2t \cos t - 2 \sin t,$$

па је

$$I = -2t^3 \cos t + 6t^2 \sin t + 12t \cos t - 12 \sin t + C, \quad \text{где је } t = \sqrt{x}.$$

1.48 Ако је $t = \sqrt{\sin x}$ ($x \in [0, \pi/2)$), онда је

$$I = \int \frac{\sqrt{\sin x}}{\cos x} dx = \int \frac{dt}{1-t^2} - \int \frac{dt}{1+t^2}, \quad t \in [0, 1],$$

па је

$$I = \frac{1}{2} \ln \frac{1 + \sqrt{\sin x}}{1 - \sqrt{\sin x}} - \arctan \sqrt{\sin x} + C, \quad x \in [0, \pi/2).$$

1.49 Ако је $e^x = t$, ($x \in (-\infty, \ln 2)$ или $x \in (\ln 2, +\infty)$), онда је

$$\int \frac{5e^x}{e^{4x} - 3e^{2x} - 4} dx = \int \frac{5dt}{(t^2 - 4)(t^2 + 1)}, \quad t \in (2, +\infty) \text{ или } t \in (0, 2).$$

Како је

$$\frac{5}{(t^2 - 4)(t^2 + 1)} = \frac{1}{t^2 - 4} - \frac{1}{t^2 + 1},$$

то је

$$\int \frac{5e^x}{e^{4x} - 3e^{2x} - 4} dx = \frac{1}{4} \ln \frac{e^x - 2}{e^x + 2} - \arctan e^x + C \quad \text{за } x > \ln 2,$$

односно

$$\int \frac{5e^x}{e^{4x} - 3e^{2x} - 4} dx = \frac{1}{4} \ln \frac{2 - e^x}{e^x + 2} - \arctan e^x + C \quad \text{за } x < \ln 2.$$

1.50 Ако је

$$I = \int \frac{\arctan x}{x^2} dx, \quad \text{а} \quad J = \int \frac{\arctan x dx}{1+x^2}$$

онда је дати интеграл једнак $I - J$. Парцијалном интеграцијом добијамо да је

$$I = -\frac{1}{x} \arctan x + \int \frac{dx}{x(1+x^2)} = -\frac{1}{x} \arctan x + \ln \frac{|x|}{\sqrt{1+x^2}} + C_1,$$

а сменом $t = \arctan x$ добијамо да је $J = \arctan^2 x/2 + C_2$. Према томе,

$$\int \frac{\arctan x}{x^2(1+x^2)} dx = -\frac{1}{x} \arctan x - \frac{1}{2} \arctan^2 x + \ln \frac{|x|}{\sqrt{1+x^2}} + C.$$

1.51 Ако је

$$I = \int \arctan x dx, \quad \text{а} \quad J = \int \frac{\arctan x dx}{1+x^2}$$

онда је дати интеграл једнак $I - J$. Парцијалном интеграцијом добијамо да је

$$I = x \arctan x - \frac{1}{2} \ln(1+x^2) + C_1,$$

а сменом $t = \arctan x$ добијамо да је

$$J = \frac{1}{2} \arctan^2 x + C_2.$$

Према томе,

$$\int \frac{x^2 \arctan x}{1+x^2} dx = x \arctan x + \frac{1}{2} \arctan^2 x - \frac{1}{2} \ln(1+x^2) + C.$$